

บทวิจารณ์และสรุป

การศึกษาพืชในระดับสกุล เพื่อจุดประสงค์ในการจำแนกและจัดทำรูปวิธาน จะต้องอาศัยการศึกษาคนกว่าตรวจสอบลักษณะของพันธุ์ไม้มันทั้งที่เป็นของสด และหรือตัวอย่างพันธุ์ไม้มันแห้งที่เก็บมาจากแหล่งต่าง ๆ กัน โดยทั่วไปเท่าที่เคยปฏิบัติกันมาอาศัยลักษณะทางสัณฐานวิทยาที่สามารถเห็นได้เด่นและชัดเจน จัดพวกที่มีลักษณะเหมือนกันไว้กลุ่มเดียวกัน พวกที่ต่างกันก็แยกอยู่ต่างกลุ่มเป็นคนละชนิด และในบางครั้ง ต้องอาศัยลักษณะทางนิเวศน์วิทยา มาช่วยแยกแยะเพื่อความแน่นอน เมื่อแยกชนิดได้ว่ามีต่าง ๆ กันจึงกำหนดชื่อเป็นมาตรฐานไว้ซึ่งได้แก่ชื่อวิทยาศาสตร์ โดยคำนึงตามกฎเกณฑ์ของการเรียกชื่ออย่างถูกต้อง เป็นแบบอย่างเดียวกันเพื่อป้องกันการสับสนในเรื่องชนิดของพืช ที่พบต่างแหล่งกัน และศึกษาปัญหาที่ยากเรื่องภาษาท้องถิ่นที่จะมีเกิดต่อมา และเมื่อมีการสำรวจพบพืชที่สงสัยจะอยู่ในสกุลเดียวกันก็อาศัยตรวจสอบเปรียบเทียบกับของเดิมที่ทำไว้ จะทราบได้ว่าเป็นชนิดใด เพราะในการบันทึกจำแนกและทำรูปวิธานต้องรู้ลักษณะเด่นของอวัยวะต่าง ๆ ของพืชที่คงที่ ในการกำหนดชื่อเพื่อป้องกันการคลาดเคลื่อนในการใช้ เป็นเครื่องตรวจสอบพืชที่พบใหม่ ๆ ภายหลัง

พืชสกุล Solanum Linn. เคยมีผู้ศึกษาทางด้านพฤกษอนุกรมวิธานอยู่หลายท่าน ในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และมีผลงานบันทึกไว้ เช่น C.B. Clarke (1885), S. Kurz (1877), G. Bonati (1915), Ridley (1923), A. Kerr (1951), Backer (1965), Merrill (1967), Pham Hoàng Hộ (1972) แต่ยังไม่เคยมีผู้ใดศึกษาพืชสกุลนี้ในประเทศไทยอย่างละเอียด มีการศึกษาเพียงตัวอย่างพันธุ์ไม้มันแห้งบางชนิดที่เก็บได้จากประเทศไทยเท่านั้น จึงอาจเกิดความคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับลักษณะบางอย่างได้ เช่น สีของดอก ผล ซึ่งมักไม่ค่อยตรงกัน แล้วแต่ว่าผู้บันทึกจะเห็นว่าเป็นเช่นไร ทำให้เกิดความไม่แน่นอนขึ้น เมื่อพบตัวอย่างพันธุ์ไม้มันมา และมีช่อดอกเดี่ยวว่าจะ เป็นพันธุ์ไม้มันชนิด

เดียวกันหรือไม่ ปัญหาอันนี้ แก่โคควายการศึกษาตัวอย่างพันธุ์ไม้ชนิดเดียวกันจำนวนมาก ๆ ศึกษาความแปรปรวนที่เกิดขึ้นก็จะสามารถตัดสินได้ว่าชนิดเดียวกันหรือไม่ ทำให้ความตั้งใจน้อยลง และการตรวจหาชนิดจากพันธุ์ไม้ก็จะแน่นอนขึ้น ในการศึกษาพันธุ์ไม้สกุล Solanum Linn. ที่ทำในครั้งนี้ได้พยายามเน้นเกี่ยวกับความแปรปรวนที่เกิดขึ้นในพันธุ์ไม้แต่ละชนิดให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และจะชี้ให้เห็นความคล้ายคลึง ความแตกต่างของพันธุ์ไม้แต่ละชนิดประกอบควย ซึ่งจะเป็นข้อมูลละเอียดสำหรับผู้ที่จะศึกษาพันธุ์ไม้สกุลโซลานัมต่อไป

ในพืชสกุล Solanum Linn. กลุ่มแรกเป็นพวกไร้นาม จะพบว่า Solanum seaforthianum Andr. นั้นมีความแปรปรวนเกี่ยวกับใบชัดเจน จากตัวอย่างพันธุ์ไม้แห่งที่ศึกษาทั้งหมดพบว่า ลักษณะของใบเป็นแบบใบเดี่ยว (simple leaves) แต่บางที่พบว่ามีความคล้ายใบประกอบแบบขนนก ซึ่งเกิดจากรอยเว้าของขอบใบที่ลึกจรดเส้นกลางใบ รอยเว้ามีตลอดทั้งขอบใบ หรือเกิดเฉพาะตรงฐานใบ จะเห็นได้ว่ามีใบทั้ง 2 ลักษณะปรากฏในตัวอย่างพันธุ์ไม้แห่ง โดยมีใบเดี่ยวขอบใบเรียบอยู่ตรงปลายกิ่งหรือตามยอด ส่วนใบคล้ายใบประกอบแบบขนนกอยู่บริเวณตอนล่างของกิ่ง ลักษณะความแปรปรวนนี้ตรงกับที่ Craib (1951) บันทึกไว้ พันธุ์ไม้ชนิดนี้เป็นไม้ต่างประเทศที่มีความสวยงาม จึงมีผู้นำเข้ามาปลูกเป็นไม้ประดับ ใบทรานแนชที่ว่าตั้งแต่เมื่อใด ในปัจจุบันไม่ค่อยพบเห็นกันนัก และจากการสำรวจก็ไม่พบ จึงอาศัยศึกษาจากตัวอย่างพันธุ์ไม้แห่งเท่านั้น พันธุ์ไม้ชนิดนี้มีชื่อพื้นเมืองว่า "มะแว้งเครือ" จึงทำให้เกิดความสับสนอยู่เสมอกับ Solanum trilobatum Linn. เพราะทั้ง 2 ชนิดนี้มีชื่อพื้นเมืองเหมือนกันดอกลักษณะคล้าย ๆ กัน และเป็นไม้ประดับเหมือนกัน ต่างกันตรงที่ S. trilobatum Linn. ดอกมีอับเกสรตัวผู้เรียวยาวแหลม ก้านชูยอดเกสรตัวเมียโค้งเป็นรูปโครเชต์ ลำต้น และก้านใบมีหนาม ใบเว้าแบบ pinnatilobe ขึ้น ๆ ส่วน S. seaforthianum Andr. จะมีอับเกสรตัวผู้รูปคล้ายสี่เหลี่ยมผืนผ้า (oblong) ทุกส่วนของลำต้นไม่มีหนาม ใบมีขอบหยักเว้าแบบ pinnatilobe ลึกจนเกือบถึงเส้นกลางใบ

พันธุ์ไม้สกุล Solanum Linn. ชนิดต่อมาคือ Solanum tuberosum Linn. เป็นพันธุ์ไม้ที่เข้ามาในเมืองไทยไม่กี่สิบปีนี้เอง จากการสำรวจของ Kerr (1951) ก็มีบันทึก

ไว้ในหนังสือ *Florae Siamensis Enumeratio* โดย เจ้าโจว कांग มีการนำเข้ามาทดลองปลูกในเขตภาคเหนือ และตะวันตกเฉียงใต้ที่จังหวัดกาญจนบุรี ในเขตที่มีอากาศเย็นชื้น ซึ่งพอจะได้ผลผลิตเป็นที่น่าพอใจ พบว่าในพืชชนิดนี้มีความแปรปรวนของหัวหรือ tuber ใต้ดิน เป็นหลายแบบหลายสี แล้วแต่พันธุ์ (varieties) ที่พบในไทยมีหัวสีน้ำตาลอ่อนอมเหลือง ผิวเรียบ มีตาน้อย เป็นไม้สกุล *Solanum* Linn. ชนิดเดียวที่พบในประเทศไทย มีใบเป็นแบบใบประกอบขนนกอย่างแท้จริง และมีตัวอย่างให้ศึกษาน้อย ปลูกในเขตจำกัดไม่แพร่หลาย เฉพาะถิ่นที่มีอากาศหนาวเย็น จึงทำให้การศึกษามิอาจทำได้ละเอียดจนถึงขั้นทำรูปวิธานแยกพันธุ์ (varieties) ได้

ใน *Solanum nigrum* Linn. พบว่ามีความแปรปรวนเกี่ยวกับรูปร่างของใบ และขอบใบ มีทั้งใบที่มีขอบเรียบจนหยักเว้าเป็นคลื่นแบบ sinuate รูปใบมีทั้งรูป ovate ไปจนถึงรูป oblong ขนาดใบ ความหนาของใบขึ้นกับสภาวะแวดล้อมอากาศ และชนิดที่ควบคุมตามกัน กิ่ง ใบ พบว่าส่วนใหญ่ ถ้าเป็นวัชพืชขึ้นในที่ ๆ อากาศชุ่มชื้น มักจะมีขนคล้ายต่อม (gland) กระจายอยู่ คล้ายกับหนาม ผลสีดำเป็นพิษ แต่จากตัวอย่างพันธุ์ไม้แห่งของ Mrs. Collins 1579 "บันทึกว่า ผลกินไม่ได้ แต่ที่ศรีราชากินเป็นพืชผัก"

Solanum spirale Roxb. ส่วนใหญ่พบทางภาคเหนือ ปลูกเพื่อใช้ย้อมคอน เป็นผักจิ้มรับประทาน ไม้พบทางภาคอื่นเลย พันธุ์ไม้ชนิดนี้ไม่ค่อยพบความแปรปรวนในอวัยวะต่าง ๆ ของพืชนัก มีบ้างเพียงลักษณะของรูปใบ มีตั้งแต่รูปรีแบบ elliptic ไปจนถึงรูปใบหอกกลับ oblanceolate แต่พบชนิดหลังมากกว่า

Solanum melongena Linn. เป็นพันธุ์ไม้สกุล *Solanum* Linn. ที่มีความแปรปรวนมากชนิดหนึ่ง เกี่ยวกับลักษณะของคอกมีตั้งแต่ 5 กลีบจนถึง 7 กลีบ สีดอกขาว และม่วง ผลมีความแปรปรวนเกี่ยวกับรูปร่างมีทั้งกลมรี (ellipsoid) แป้น และยาว (elongate) ขนาดมีตั้งแต่เส้นผ่าศูนย์กลาง 2 ซม. ขึ้นไป จนถึง 10 ซม. สีของผล ตั้งแต่ขาวปนเขียว ม่วง ไปจนถึงม่วงเข้ม และพบว่าส่วนมากจะไม่มีหนาม แต่มีบางพันธุ์ มีขนแข็งหรือหนามเล็ก ๆ กระจายตามกลีบคอกชั้นนอก ซึ่งพันธุ์ที่มีลักษณะนี้จะพบน้อยมาก เป็น

พืชชนิดที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ เพราะรับประทานได้ จึงมีการแพร่กระจายด้วยมนุษย์ โดยการเพาะปลูกและมีการผสมพันธุ์ใหม่ ๆ ขึ้นมา ถิ่นหากันมากในประเทศอินเดีย การศึกษาและวิจัยครั้งนี้ไม่อาจทำได้ละเอียดจนถึงขั้นทำรูปวิธานแยกพันธุ์ (varieties) เพราะมีข้อมูลน้อย จึงทำได้เพียงรูปวิธานแยกชนิดเท่านั้น

Solanum putii Kerr เป็นพันธุ์ไม้ชนิดที่พบครั้งแรกในประเทศไทย จากบันทึกของ Kerr (1951) กล่าวไว้ว่า ใกล้เคียงกับ Solanum robinsonii Bonati แต่ขนาดของใบของ S. putii Kerr ใหญ่กว่ามาก และผลแบบ berry ก็มีขนาดเล็กกว่า เนื่องจากพันธุ์ไม้ชนิดนี้มีเพียง 1 ตัวอย่างเท่านั้น และจากการสำรวจก็ไม่พบจึงไม่สามารถหารายละเอียดเปรียบเทียบเทียบความแปรปรวนได้

Solanum sanitwongsei Craib เป็นพันธุ์ไม้ที่มีลักษณะใบคล้ายคลึงกับ Solanum melongena Linn. มากแต่ขอบใบหยักเว้าแบบ pinnatilobe ลึกกว่า ผลและคอกมีขนาดเล็กกว่ากลีบคอกชั้นนอกหยักลึก 5 กลีบ กลีบคอกชั้นในเมื่อบานจะกระดกกลีบลงไปทางก้านคอก ทำให้เห็นเกสรตัวผู้และตัวเมียชัดเจน คอกสมบูรณ์เพศทุกคอก ต่างจาก S. melongena Linn. ที่มีคอกสมบูรณ์เพศอยู่ตอนล่างของช่อคอก ผลของ S. sanitwongsei Craib เมื่อสุกใช้เป็นที่ปรุงรสอาหาร และใช้เข้าเครื่องยาตามตำราแพทย์แผนโบราณ ซึ่ง Kerr (1951) บันทึกไว้ว่า ผลใช้บำบัดโรคเบาหวาน โภช คร. ใหญ่ สนิทวงศ์ เป็นผู้ทดลอง พบว่าคนไข้อาการดีขึ้น นอกจากนี้พบว่าพืชชนิดนี้มีลักษณะใกล้เคียงกับ Solanum indicum Linn. มาก ต่างกันที่ S. sanitwongsei Craib ไม้มีหนามตามลำต้น ก้านใบ ใบ และกลีบคอกชั้นนอก คอกสมบูรณ์เพศทุกคอก ส่วน S. indicum Linn. มีคอกสมบูรณ์เพศ เฉพาะคอกที่อยู่ตอนล่างของช่อคอกเท่านั้น

Solanum verbascifolium Linn. ไม่ค่อยพบความแปรปรวนนัก นอกจากขนาดของใบ และจำนวนของกลีบคอกชั้นในซึ่งบางครั้งมีมากกว่า 5 กลีบ ทั้งนี้ขึ้นกับสาเหตุต่าง ๆ เช่น เนื่องมาจากความผิดปกติ บางอย่างทางพันธุกรรม หรืออาจเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและสถานที่ที่ขึ้นก็ได้ พันธุ์ไม้ชนิดนี้มีการแพร่กระจายได้ดี ทั้งในที่แห้งแล้ง และชุ่มชื้น

และขึ้นเป็นวัชพืชทางเหนือไซบีเรียหรือเมืองชนิดหนึ่งตากแดด

สกุล Solanum Linn. กลุ่มที่มีหนามโค้ง

Solanum aculeatissimum Jacq. มีลักษณะใบคล้าย Solanum mammosum Linn. มากต่างกันตรงที่ใบของ S. mammosum Linn. รูปไข่ฐานกว้างค่อนข้างกลมกว่าเล็กน้อย ขอบใบหยักแบบ pinnatilobe เหมือนกัน มีขนหนากว่าแต่เป็นขนธรรมดา (Simple hair) เหมือนกันทั้ง 2 ชนิด S. mammosum Linn. มีดอกสีม่วง กลีบดอกชั้นในหยักลึก 5 กลีบ รูปแหว่งต่างกับ S. aculeatissimum Jacq. มีดอกสีขาว และกลีบดอกชั้นในหยักเว้า 5 กลีบสั้น ๆ ผลรูปกลมแป้นของ S. mammosum Linn. รูป obpyriform ผิวของผลเรียบผลแก่สุกแล้วสีส้มเหมือนกัน เนื่องจาก S. aculeatissimum Jacq. มีตัวอ่อนยง จึงไม่ทราบรายละเอียดมากนักในด้านการกระจายพันธุ์ คิดว่าที่พบในไทยคงเป็นไม้ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ (introduce) ชอบอากาศค่อนข้างชื้น สังเกตได้จากตัวอย่างที่เก็บได้จากจังหวัดทางคาบสมุทรมอญไต และเชียงใหม่ ส่วน S. mammosum Linn. พบว่าเป็นไม้ประดับ มีผู้นำเข้ามาปลูก Kerr (1951) บันทึกไว้ใน Florae Siamensis Enumeratio vol. 3 part.1 ว่าพืชชนิดนี้ได้เข้ามายังแผ่นดินใหญ่ ของคาบสมุทรมอญไตจีน แต่ก็มีไคเอยถึงใน Forest Flora of British Burma (1877), Flora of British India (1883), Indian Trees (1907) หรือ Flore Générale de L' Indo-Chine (1915) บันทึกที่ถูกตีพิมพ์ครั้งแรกพบใน Material Flora of Malay Peninsula (1908) ซึ่ง Ridley อ้างว่ามีปลูกในสิงคโปร์ และเปรัก Keith ได้เก็บตัวอย่างพันธุ์ไม้ในปี 1890-1891 จากบางสะพาน พบขึ้นทางเหนือของไทยในปี 1912 พบตามพื้นคอกวัวทั่วไป เนื่องจากพันธุ์ไม้นี้มีรูปร่างลักษณะผลแปลก จึงนิยมปลูกเป็นไม้ประดับแพร่หลายในกรุงเทพฯ อยู่ระยะหนึ่ง ปัจจุบันนี้ไม่นิยม นอกจากนี้ยังพบทางตอนใต้ของไทยบริเวณคาบสมุทรมอญ

Solanum ferox Linn. คล้าย Solanum stramonifolium Jacq. ทั้งลักษณะช่อดอก ผล ใบและทรงต้น น่าจะเชื่อได้ว่าทั้ง 2 ชนิดนี้มีความสัมพันธ์กัน ความแตกต่างที่พบคือ S. ferox Linn. มีกลีบดอกชั้นนอกซึ่งปกคลุมด้วยหนามจำนวนมาก และ

ขยายขนาดใ้ใหญ่ผลมีค ส่วน S. stramonifolium Jacq. กลีบดอกชั้นนอกขยายใหญ่ไม่มากนัก ไม่อาจหุ้มผลได้มิด และไม่มีหนามมีแต่ขนปกคลุม นอกจากนั้นลักษณะต่าง ๆ เหมือนกัน และพบว่าทั้ง 2 ชนิดนี้ถ้าเจริญอยู่ในเขตที่สูงตามภูเขา จะมีขนตามก้านใบและเส้นใบเป็นสีม่วงเหมือนกันด้วย และใน S. stramonifolium Jacq. เองเมื่อปลูกตามบ้านนาน ๆ ไปพบว่าหนามตามส่วนต่าง ๆ หายไป จึงน่าจะสืบว่า เดิม S. ferox Linn. อาจมีการเปลี่ยนแปลงสภาพให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม หรือมนุษย์คัดเลือกเอาต้นตอที่มีหนามน้อยมาปลูกเพื่อรับประทานผล นาน ๆ ไปจึงเกิดเป็นชนิดใหม่ คือ S. stramonifolium Jacq. ขึ้นมา และใน S. stramonifolium Jacq. ก็ยังมีการทิ้งหนามหลังจากปลูกหลาย ๆ รุ่น ทั้งนี้อาจเป็นผลที่เกิดจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม และการคัดพันธุ์ก็ได้ เกี่ยวกับลักษณะของพันธุ์ไม้ทั้ง 2 ชนิดนี้ Kerr (1951) บันทึกไว้ใน Flore Siamensis Enumeratio vol. 3 part 1 ว่า เดิม Linnaeus ใ้คอธิบายลักษณะของ S. ferox Linn. ไว้ว่าผลเป็นแบบ berry มีขนปกคลุม และมีกลีบดอกชั้นนอกที่มีหนามคลุม หุ้มผล แต่ผู้ที่ศึกษาต่อมาไม่ถือว่าลักษณะนี้เป็นลักษณะสำคัญ จึงก่อให้เกิดความสับสนกับ S. stramonifolium Jacq. ต่อมา ซึ่งตรงกับที่ศึกษาในครั้งนี พบว่ามีความแปรปรวนถึงกล่าวปรากฏให้เห็น

Solanum barbisetum Nees กลาย Solanum praetermissum Kerr ทั้งลักษณะของช่อดอก ทรงต้นและขนที่ปกคลุม ต่างกันที่รูปร่างลักษณะของใบ และสีดอก เพราะใบของ S. praetermissum Kerr มีขอบหยักแบบ pinnatilobe ตื้นกว่า และดอกสีขาว แต่ S. barbisetum Nees มีขอบใบหยักแบบ pinnatilobe ลึก และดอกสีม่วง หนามที่ปกคลุมส่วนต่าง ๆ ของ S. praetermissum Kerr จะมีน้อยกว่า และขนน้อยกว่าด้วย ลักษณะคล้ายกันที่พบอีก คือ ผลมีผิวเรียบไม่มีขน ยาวคล้ายเส้นคล้ายปกคลุม กลีบดอกชั้นนอกมีหนามและขนคลุม หลังจากดอกบานแล้วจะขยายใหญ่จนคลุมผลมีค ขนาดของผลใกล้เคียงกัน ดังนั้นน่าจะเชื่อได้ว่า 2 ชนิดนี้มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด แม้ว่าสีของดอกจะต่างกัน แต่ก็อาจเป็นเพราะมีการเปลี่ยนแปลงจากดอกสีม่วงเป็นสีขาวได้ ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนสีของดอกเช่นนี้พบเสมอในพืชสกุล Solanum Linn. บางชนิดมีดอกทั้งสีม่วงและ

ชาวอยู่ในคันเดียวกัน หรือเมื่อดอกเริ่มบานมีสีม่วงพอนานวันเข้าสีดอกจางลงจนเป็นสีขาว
ไค เช่น Solanum wrightii Benth. นอกจากความสัมพันธ์ที่ว่าจะเกิดไคร่หว่าง 2
ชนิดนี้แล้ว ยังอาจเชื่อไคว่า ทั้ง S. barbisetum Nees และ S. praetermissum
Kerr น่าจะมีความสัมพันธ์กับ Solanum ferox Linn. ไคว่ จากตัวอย่างพันธุ์ไม้
แห่งของ S. barbisetum Nees พบว่า Winit 1424, Put 4031 ไม้มีหนามที่ต้นและ
ใบ แต่ที่กลีบดอกชั้นนอกมีหนามผอมยาวและตรงปกคลุม ส่วนลักษณะส่วนอื่น ๆ ของต้นพืช
เหมือนกัน ดังนั้นอาจเป็นไปได้ตามสมมติฐานที่คิดไคว่าจากลักษณะที่แสดงออกในพืชจากตัวอย่าง
พันธุ์ไม้แห่ง

Solanum wrightii Benth เป็นไม้ประดับที่มีการเข้าใจสับสน ปนกับ Solanum
macranthum Dun. อยู่เสมอ ความแตกต่างของพันธุ์ไม้ทั้ง 2 ชนิดนี้อยู่ที่ลักษณะของ
กลีบดอกชั้นนอก และอับเกสรตัวผู้ S. wrightii Benth. มีกลีบดอกชั้นนอกรูป acumi-
nate ที่แคบและยาว มีขนและอับเกสรตัวผู้ไม่มีขน ต่างกับ S. macranthum Dun. ซึ่ง
อับเกสรตัวผู้มีขนคลุมคานนอก และกลีบดอกชั้นนอกไม่เป็นรูป acuminate ที่แคบและยาว
ตัวอย่างพันธุ์ไม้ของ S. wrightii Benth. ที่เก็บไคในประเทศไทย ล้วนแต่เป็นไม้ประ-
ดับและไม้เคยคิดผลเลย อาจเนื่องจากเป็นพันธุ์ไม้ต่างประเทศ สภาวะดินฟ้าอากาศไม่
เหมาะสมที่จะช่วยให้คิดผล Kerr (1951) บันทึกเกี่ยวกับ S. wrightii Benth. ไคว่ใน
Flore Siamensis Enumeratio vol. 3 part 1 ว่า "Bentham ไคศึกษาตัว-
อย่างพันธุ์ไม้ที่ไคจากฮ่องกง เป็นหลักเขียนคำบรรยายลักษณะอยู่ภายใต้ชื่อ Solanum
vanheurckii" เป็นพันธุ์ไม้ที่มาจากบราซิล ดอกสวยงาม ดังนั้นจึงนำมาเป็นไม้ประ-
ดับ: ดอกมีการเปลี่ยนสีจากม่วงเป็นขาวไคหลังจากบานหลาย ๆ วัน

Solanum incanum Linn. ไคใกล้เคียงกับ Solanum melongena Linn.
มากจนนักพฤกษอนุกรมวิธานบางท่านจัดรวมไคว่ในชนิดเดียวกัน และให้ S. incanum Linn.
เป็นเพียงพันธุ์หนึ่งของ S. melongena Linn. ไคคือเป็น Solanum melongena var.

incanum (Linn.) Kuntze ชื่อพ้อง (synonym) เป็น S. incanum Linn. หรือ S. coagulans Forsk. แต่ในการศึกษาครั้งนี้ จะไม่รวมไว้เช่นนั้น จะแยกเป็น S. incanum Linn. โดยใช้ลักษณะที่พันธุ์ไม้ชนิดนี้มีหนามตามส่วนของลำต้น ก้านใบ กีบดอกชั้นนอก เส้นใบ แต่ S. melongena Linn. ไม่มีหนามนอกจากพันธุ์ที่พบตามป่าซึ่งน้อยมาก และพบเฉพาะตามกีบดอกชั้นนอกเท่านั้น ส่วนอื่นไม่มีหนามเลย อาจเป็นไปได้ที่ S. incanum Linn. จะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับ S. melongena Linn. จากรสที่ขมและขื่นของผล รวมทั้งการมีหนามจึงไม่ค่อยมีคนรับประทาน และพยายามคัดเลือกพันธุ์ที่ขมน้อย และมีหนามน้อยมาปลูก จนได้เป็น S. melongena Linn. ในปัจจุบัน พบว่ามี S. melongena Linn. ที่ผลมีรสขื่นและขมเหมือน S. incanum Linn. แต่ไม่มีหนามเลย ส่วนลักษณะอื่น ๆ เหมือนกันหมด ดังนั้นอาจเป็นไปได้ตามสมมติฐานนี้ ในกลุ่ม S. incanum Linn. ด้วยกัน พบว่ามีทั้งดอกสีม่วง และขาว แต่สีขาวหายาก และจากการทดลองปลูก S. incanum Linn. ในที่คืนเค็ม เหนียว และ แฉง พบว่า จาก S. incanum Linn. ดอกสีม่วง สามารถเปลี่ยนเป็นดอกสีขาวได้ เมื่อต้นมีอายุมาก ๆ เป็นความแปรปรวนในลักษณะของสีดอกที่เกิดขึ้น เนื่องจากสภาวะแวดล้อม เชื่อว่าลักษณะอื่น ๆ ก็อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ เช่นกัน

Solanum torvum Sw. พบว่ามีความแปรปรวนเกี่ยวกับสีขน ความหนาแน่นของหนาม และความขื่นของผล เมื่ออยู่ตามที่สูงบนภูเขา และตามที่ราบบนภูเขาสูง พบว่าขนตามเส้นใบ กีบดอกชั้นนอก ก้านใบ เส้นใบมีสีม่วง และมีหนามกระจายทั้งด้านบนและด้านล่างของเส้นใบ ก้านใบ และลำต้น สีของผลก็เชื่อม่วงด้วย รสของผลขมและขื่นกว่าที่ขึ้นตามที่ราบ ยิ่งที่ขึ้นตามป่าจะยิ่งขื่นมากจนรับประทานไม่ได้เลย การกระจายพันธุ์ของ S. torvum Sw. เป็นไปอย่างกว้างขวาง พบทุกภาคในประเทศไทย อาจเป็นเพราะคนนิยมรับประทานก็ได้

Solanum indicum Linn. มีความแปรปรวนของลักษณะขึ้นอยู่กับระดับความ

สูงที่พืชนี้ขึ้นอยู่ พบว่า ถ้าขึ้นตามที่สูงมีขนตามเส้นใบเป็นสีม่วง หนามยาวตรงเป็นสีม่วง
 ขนที่ปกคลุมตามผิวใบหนาแน่นกว่าต้นที่ขึ้นตามที่ราบ ช่อดอกก็มีความแปรปรวนเกี่ยวกับ
 จำนวนของดอกสมบูรณ์เพศ คือมีตั้งแต่ 1 ดอก อยู่พื้นฐานของช่อดอกแบบ raceme ไปจน
 ถึงหลายดอก ดังนั้นจึงพบว่าในตัวอย่างพันธุ์ไม้มีผลตั้งแต่ 1 - หลาย ๆ ผลในแต่ละช่อ

Solanum trilobatum Linn. จากการสำรวจพบว่าไม่ค่อยพบขึ้นอยู่ตาม
 ธรรมชาติในเขตภาคเหนือนอกจากนครสวรรค์ และตามเขตที่มีระดับความสูงมาก ๆ ก็ไม่
 พบ ไม้ทราบแน่ชัดว่าเป็นเพราะเหตุใด หรือมีอะไรจำกัดการแพร่กระจายของ Solanum
trilobatum Linn. พบว่าพันธุ์ไมชนิดนี้สามารถขึ้นได้ในสภาวะแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม
 กับพืชทั่ว ๆ ไป ใดก็ดี เช่น ที่แล้ง ที่โล่ง แดดจัด และตามป่าชายเลน ผลของ S.
trilobatum Linn. รับประทานได้ จึงช่วยให้แพร่กระจายพันธุ์ได้ดี แต่ยังไม่แน่ว่า
 ว่าเหตุใดจึงไม่ค่อยพบในจังหวัดภาคเหนือ

Solanum scopulorum Kerr เป็นพันธุ์ไม้ที่พบครั้งแรกในประเทศไทย
 Kerr (1951) ได้กล่าวถึงพันธุ์ไมชนิดนี้ว่า "S. scopulorum Kerr เป็นไม้รอเลื้อย
 มีหนามโค้งขนาดเล็ก กระจายอยู่ พันธุ์ไมชนิดนี้มีความสัมพันธ์ใกล้เคียงกับ Solanum
procumbens Lour. และ Solanum robinsonii Bonati มากที่สุด ต่างกันที่
S. scopulorum Kerr มีใบเล็กกว่าของ 2 species ดังกล่าว" แต่เนื่องจากมีตัว
 อย่างพันธุ์ไม้ 1 ตัวอย่างเท่านั้น จึงไม่อาจทราบรายละเอียดความแปรปรวนอะไรบางอย่าง
 หรือไม และจากการสำรวจก็ไม่พบพันธุ์ไมชนิดนี้เลย

Solanum cyanocarphium Blume Kerr (1951) กล่าวว่า "ครั้งแรก
 พบพันธุ์ไมชนิดนี้ควรจะชื่อ Solanum pressum Dun. แต่เนื่องจากหลักฐานไม่แน่นอนจึง
 ใช้ชื่อนี้ไม่ได้ และหลังจากคำบรรยายของผู้ตั้งชื่อ (Author's description)

Solanum thorelii Bonati ใน Bull. Soc. Bot. Genev. 5. 310 (1913).
 จากโครินไซนา พบว่าใกล้เคียงกับชนิดนี้มาก ต่างกันที่ S. thorelii Bonati มีดอก

เล็กกว่าที่พบในประเทศไทย พันธ์ไม้ชนิดนี้มีตัวอย่างเพียง 1 ตัวอย่างเท่านั้น จึงไม่ทราบรายละเอียดมากเท่าที่ควร แต่ก็พอจะทราบได้ว่าเป็นพันธ์ไม้ชนิดเดียวในสกุล Solanum Linn. ที่มีลักษณะลำต้นแผ่คลุมดินแบบ procumbent จากการสำรวจไม่พบพันธ์ไม้ชนิดนี้

ในจำนวนพันธ์ไม้สกุล Solanum Linn. ทั้ง 21 ชนิดที่กล่าวมาเป็นพันธ์ไม้ที่ยืนยันได้แน่นอน ว่ามีผู้นำเข้ามาในประเทศไทย มีชื่อไม้พื้นเมืองของไทย 5 ชนิด คือ S. mammosum Linn., S. seafortianum Andr., S. wrightii Benth. S. scabratissimum Jacq., S. tuberosum Linn. จากการศึกษาค้นคว้าพันธ์ไม้สกุล Solanum Linn. ที่ผ่านมานี้พบว่า มีการกระจายพันธ์ไม้ต่าง ๆ พอจะสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ชื่อชนิดของพันธุ์ไม้	ระดับความสูงเหนือ น้ำทะเล (เมตร)	สถานที่ที่มีการกระจายพันธุ์
<i>S. aculeatissimum</i> Jacq.	น้อยกว่า 50 เมตร ถึง 500 เมตร	ที่โล่งใกล้ลำธาร
<i>S. barbisetum</i> Nees	150-900	ไหล่เขา ป่าไผ่ และป่าสัก หุบเขา
<i>S. cyanocarphium</i> Blume	-	-
<i>S. ferox</i> Linn.	50-1000	ปลูก ป่าดิบแล้ง ป่าดิบ เขตหินป่าดิบ ที่รกร้าง ไหล่เขาหินปูน ริมลำธารป่าดิบ
<i>S. incanum</i> Linn.	5 ขึ้นไป	ริมถนน ป่าผลัดใบ ปลูกตามชายหมู่บ้าน
<i>S. indicum</i> Linn.	ต่ำกว่า 50-1300	ที่โล่ง ริมถนน
<i>S. mammosum</i> Linn.	10-450	ไม้ประดับตามบ้าน
<i>S. melongena</i> Linn.	400	ไม้ปลูก
<i>S. nigrum</i> Linn.	100-1200	พื้นที่ที่มีกรวดทราย ในที่ร่ม ป่าดิบ ริมแม่น้ำ ใกล้ลำธารที่ร่มและแจ้ง ป่าดิบชื้น
<i>S. praetermissum</i> Kerr	400	-
<i>S. putii</i> Kerr	600	ที่โล่ง
<i>S. sanitwongsei</i> Craib	-	ป่าผลัดใบ ที่รกร้าง เพาะปลูก
<i>S. scopulorum</i> Kerr	20	ป่าเปิด เลื้อยบนหิน
<i>S. seaforthianum</i> Andr.	300-500	ที่ราบทั่วไป และตามชายหมู่บ้าน
<i>S. spirale</i> Roxb.	300	ปลูกตามบ้าน
<i>S. stramonifolium</i> Jacq.	700	ปลูกตามบ้าน
<i>S. torvum</i> Sw.	ระดับน้ำทะเลถึง 1400	ไม้ปลูก คั่นนาที่โล่ง กินทรายตามที่โล่ง ถนนที่ค่อนข้างแห้งแล้ง ชายหมู่บ้าน เขตหิน ปูน ที่ถูกแผ้วถางแล้วทิ้งร้าง

ชื่อนิกของพันธุ์ไม้	ระดับความสูงเหนือ น้ำทะเล (เมตร)	สถานที่ที่มีการกระจายพันธุ์
<u>S. trilobatum</u> Linn.	-	ที่แห่งแล้ง ตามถนนที่โล่ง คันทนา ที่แจ่ง ป่าชายเลน ที่ถกร้าง
<u>S. tuberosum</u> Linn.	ใกล้ระดับน้ำทะเล ถึง 1300	ปลูกตามภูเขาสูง
<u>S. verbascifolium</u> Linn.		ที่คันทนทราย ชายป่า ริมถนน ป่าผลัดใบ เขตหินปูน ป่าดิบแล้ง ที่ราบ ริมห้วย ที่โล่งใกล้ลำธาร ที่ขึ้นป่าเบญจพรรณ ป่าละเมาะ คันทนทราย ริมแม่น้ำ ริมคลอง เชิงเขา
<u>S. wrightii</u> Benth.	200	ปลูกเป็นไม้ประดับ

ชนิดของพันธุ์ไม้ในสกุล Solanum Linn. ที่สำรวจพบในช่วงเวลาดังแต่ 1 ธันวาคม 2519
ถึง 31 กรกฎาคม 2521 มี 13 ชนิด จากจำนวนทั้งหมด 21 ชนิดที่เคยมีรายงานไว้ว่าพบใน
ไทย, 13 ชนิดนี้ ได้แก่

- S. ferox Linn.
- S. incanum Linn.
- S. indicum Linn.
- S. mammosum Linn.
- S. melongena Linn.
- S. nigrum Linn.
- S. sanitwongsei Craib

S. stramonifolium Jacq.

S. torvum Sw.

S. trilobatum Linn.

S. tuberosum Linn.

S. verbascifolium Linn.

S. wrightii Benth

จำนวน 21 ชนิดที่เคยมีรายงานไว้ จะไม่นับ Solanum xanthocarpum Schrad. et Wendl. ด้วย เพราะไม่พบตัวอย่างพันธุ์ไม้แห้งที่เก็บรักษาไว้ และทราบว่ามีในประเทศไทยโดยคูดจากบันทึกของ Bonati (1915) ในหนังสือ Flore Generale de L'Indo-Chine เท่านั้น จึงแยก S. xanthocarpum Schrad. et Wendl. ออกมา เป็น Excluded species ไม่อาจอธิบายรายละเอียดและจัดรวมในรูปวิธานแยกชนิดได้

การศึกษาพันธุ์ไม้สกุล Solanum Linn. ครั้งนี้ยังมีข้อบกพร่องหลายประการ เนื่องจากขาดเวลาที่จะทำการสำรวจอย่างทั่วถึง ทำให้ไม่พบพันธุ์ไม้มากเท่าที่ควร ดังนั้นรายชื่อพันธุ์ไม้ที่แจ้งว่าพบในการสำรวจเพียง 13 ชนิด นั้น มิได้หมายความว่ามีความมีพันธุ์ไม้สกุล Solanum Linn. 13 ชนิดเท่านั้นในประเทศไทย โดยข้อเท็จจริงอาจมีมากกว่านี้ แต่ขาดกำลังคนและเวลาในการค้นหา จึงพบเพียงเท่านั้น งานศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับพันธุ์ไม้สกุล Solanum Linn. ควรอาศัยการศึกษาทางนิเวศวิทยา พันธุศาสตร์ และแขนงวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องมาประกอบด้วย ทำให้ได้รายละเอียดเพิ่มขึ้นและเกิดความแน่นอนมากขึ้นในการจัดจำแนกชนิด นอกจากนี้รายละเอียดในแต่ละชนิดที่บรรยายไว้อาจไม่ชัดเจนเท่าที่ควร เพราะอาศัยอ้างอิงจากเอกสาร เนื่องจากตัวอย่างพันธุ์ไม้แห้งชำรุดไปบ้าง ไม่สมบูรณ์เหมือนตัวอย่างของจริง